

Vestnik.

† **Simon Rutar.** Dne 3. t. m. je nagloma umrl prof. Simon Rutar, eden izmed najpopularnejših, najznamenitejših in najzasluženejših slovenskih znanstvenikov in zgodovinarjev-pisateljev. Življenje, ki je bilo plodovito, nesebično, požrtvovalno in v čast slovenskemu narodu, je čakalo tragičen konec: Rutar je umrl, ker se mu je vnela imenovanega dne zvečer na njegovem stanovanju obleka. Zaraditega je dobil smrtonosne opekline, ki so provzročile njegovo naglo smrt. Prof. Rutar je bil rojen v Krnu na Tolminskem in je dosegel starost 52 let. Po dovršenih vseučiliških študijah je bil najprej suplent v Gorici, potem pa več let profesor v Kotoru in Sapljetu. Leta 1881. je prišel v Ljubljano, kjer je bil najprej profesor na realki, od leta 1890. pa na drugi državni gimnaziji. Nekaj časa je bil tudi član izpraševalne komisije za obče ljud. in mešč. šole. Rutar je bil blaga duša, da je ni kmalu najti enake. Svoj narod je ljubil z mladeniško navdušenostjo in ves svoj svobodni čas je posvetil raziskavanju dom. zgodovine. Rutar je priobčil celo vrsto temeljitih zgodovinskih razprav v slovenskem, deloma tudi v nemškem jeziku. Tudi našemu listu je bil sotrudnik. Sploh je bil velik in odkrit prijatelj slovenskega naprednega učiteljstva ter je bil zlasti zvest podpornik naših stanovskih listov. Z izdatnimi denarnimi zneski je posebno podpiral slovensko dijaštvo, ki ni izgubilo z njim samo izbornega učitelja, nego tudi iskrenega, radodarnega prijatelja, o katerem pač velja prislovica, da ni vedela levica, kar je dala desnica. Bodi značajnemu rodoljubu in znamenitemu književniku ohranjen trajen spomin tudi v našem listu!

Učiteljski konvikt. „Narodna tiskarna“ 100 K; gdč. Marija Šusteršič, učiteljica v Hotederšici, na knj. kr. podružnice št. 288, 12 K; gosp. c. kr. nadkomisar Štefan Lapajne 5 K, mesto venca na grob S. Rutarja.

J. Dimnik, blagajnik.

Šolski zdravniki. Večkrat se je že pisalo o šolskih zdravnikih. Stvar je, četudi hvale vredna, vendar za sedaj neizvedljiva, v vaseh pač za vedno. Nekaj pa bi se lahko storilo precej. Šolsko oblastvo naj bi namreč naprosilo izkušenega praktičnega zdravnika, da bi spisal knjižico, v kateri bi bile popisane vse bolj navadne bolezni, zlasti otroške. Pred vsem simptomi in nalezljivost. Te knjižice naj bi se razdelile med šole.

Še bolj potrebna bi bila pa zbirka zdravil za najnavadnejše bolezni, ki se lahko pojavijo v šoli, n. pr. zobobol, glavobol, krvotok, bolečine v želodcu, trebuhu, slabosti i. t. d. Tudi te naj bi sestavil izkušen zdravnik. Tako zbirko in pa še higijenične obveze naj bi si potem nabavila vsaka šola, zlasti po kmetih. Sedaj se tolikokrat pojavi kaka bolečina ali slabost pri otroku, a učitelj je brez zdravil. To bi bil korak naprej v oddelku: higijena in zdravstvo v šoli. Tu imajo šolske oblasti dokaj hvalevrednega dela. Opozorjamo jih na to!

Društvo slovenskih časnikarjev in pisateljev. Na povabilo g. Andreja Gabrščka se je sešlo dne 6. t. m. v „Narodnem domu“ večje število časnikarjev in pisateljev na posvetovanje o ustanovitvi posebnega društva, ki naj pristopi zvezi slovanskih časniških društev. Po daljši razpravi se je soglasno sklenilo, ustanoviti društvo slovenskih časnikarjev in pisateljev in so se pripravljala dela poverila posebnemu odboru, v katerem so gg.: A. Gabršček, E. Gangl, Fr. Govekar, L. Jelenc, dr. K. Lončar in A. Trstenjak.

Uradna učiteljska konferencija za okraj Rogatec (Spod. Štaj.) se vrši dne 11. julija t. l. v rogaškem šolskem poslopju. Razen navadnih točk so tudi na dnevnem redu sledeča poročila: 1.) „Učitelj-čebelar. Kako mu je pospeševati čebelarstvo?“ Referenti gg.: Škrabl, Wesiak, Lorber. 2.) „Šolska higijena s posebnim ozirom na nalezljive bolezni“, podava okraj. zdravnik gosp. dr. Maučzka. 3.) „Geometrično oblikoslovje na naših šolah.“ — Snov in obravnava. (Nazorila.) Poročevalci gg.: Sekirnik, Sotošek, Wretzl.

Učiteljstvu šolskih okrajev Celjska okolica in Šmarje. Na podlagi ukazov c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta od 13. junija 1872, št. 3254, od 17. septembra 1872, št. 5357 in od 12. julija 1877, št. 14.590, nadalje v smislu odlokov od 25. svečna in 23. aprila 1892, št. 1315 in 2689 se bo vršila letošnja učiteljska konferencija za šolska okraja Celjska okolica in Šmarje dne 16. julija 1903 v šoli Celjske okolice. Začetek točno ob pol 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Volitve dveh zapisnikarjev in čitanje opravnega reda. 2. Poročanje okrajnega šolskega nadzornika. 3. Razglašanje od zadnje konferencije došlih zakonov in odredb, tičočih se ljudskega šolstva. 4. Pogovarjanje sledečih nalog: A) Red za šolske sluge: a) nameščenje, b) pravice in dolžnosti, c) razmerje med šolskim slugo in krajnim šolskim svetom, d) šolskim voditeljem, kateri je za red in snago v šoli odgovoren, e) in drugim učiteljstvom, f) odpust iz službe. Poročevalci: Brinar Fran, Čulek Josip, Debelak Ivan, Ferline Fran, Hölzl Matija, Jurkovič Fran, Kurbus Tomaž, Karel Kveder, Stante Jakob, Šah Lovro. — B) Ali donaša sedanji kmetijski pouk (z ozirom na § 56. šolskega in učnega reda) pričakovano korist kmetu? C) Detel, učna slika po 1. Lubenovi, 2. po Jungejevi in 3. po najnovejši biološki metodi. Poročevalci za B) in C) določijo na dan konferencije predsednik. — 5. Poročilo komisije okrajne knjižnice: a) o stanju in o uporabi okrajne učiteljske knjižnice, b) o uporabi knjižnice delščine. 6. Volitve: a) stalnega konferenčnega odbora, b) komisij za knjižnici. 7. Predlogi in želje udov. — S tem se obvešča vse učiteljstvo z ozirom na odlok c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta od 18. novembra 1875, št. 108, da se ve ravnati z dostavkom, da je vsakega uda konferencije — tudi pomožnih učiteljev in učiteljic — dolžnost, temeljito izdelati eno nalogo. Navesti je knjige in druge pripomočke, ki so se v to uporabljali, elaborati so pa izročiti vodji konferencije. Končno se opozarja, da se bodo samostojni predlogi (7 točka dnevnega reda) v zmislu odloka c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta od 25. maja 1882, št. 2932, obravnavali le takrat, ako jih prej odobri stalni konferenčni odbor. Člani konferencije, ki želijo postaviti kake take predloge, imajo jih torej poslati vsaj osem dni pred konferencijo okrajnemu šolskemu nadzorniku gospodu Josipu Supaneku v Celju. Okrajni šolski svet Celje-Šmarje.

Predsednik: Apfaltrern.

Nova iznajdba šolskih tabel. Ante Betz v Celju je izumil nove šolske table, ki so tako pripravne, da prekašajo vse sisteme dosedanjih tabel. Betz je dobil na svojo iznajdbo patent. Te šolske table so v sapuhu kuhanega lesa izgotovljene, da se ne vržejo in ne pokajo, vise na veržicah na prosto stoječem stojalu (dve tabli v enem stojalu). Pripravne so tudi za vsako ležo, n. pr. višino, nižino, obrnjene, naslonjene, obe skupaj združeni, ena na drugo sestavljeni. Table lahko vsako najmanjše šolsko dete vlada z eno roko, kakor je potrebno. Table je v Graecu c. kr. deželni kakor tudi mestni šolski svet spoznal za vrlo praktične. Dobivajo se pri izumitelju po 56 kron z zabojem vred na mestu v Celju. Proti ponarejalcem bo izumitelj sodno postopal.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1945.

Kranjsko.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti mesto dveh učiteljev in ene učiteljice z dohodki IV. (četrtga) plačilnega razreda idrijskega učnega osovja, t. j. z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200, oziroma 160 K ter s pravico do 6 petletnic po 100, oziroma 80 K.

Lastnoročno pisane in po predpisih opremljene prošnje z dokazilom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom je predpisanim službenim potom tekom štirih tednov pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu uložiti.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 1. majnika 1903.

Št. 926.

Na enorazrednici na Vrabcāh je popolniti izpraznjeno učno mesto Prošnje so semkaj vlagati do 5. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 4. maja 1903.

Na mestni nižji realki v Idriji je razpisano začetkom šolskega leta 1903/4 mesto učitelja za pripraviljavni razred. Učitelj pripraviljavnega razreda, ki mora biti usposobljen za 1. skupino na meščanskih šolah s slovenskim in nemškim učnim jezikom, bo imel službene prejemke in pravice kakor vadniški učitelji v zmislu postave z dne 19. septembra 1898, državnega zakonika št. 174.

Prosilci, ki zahtevajo na podlagi svojega doseganega službovanja na javnih šolah, da se jim všteta njihova doseganja službena leta in sicer v kaki meri, navedejo naj to v svoji prošnji.

Prošnje, naslovljene na mestni zastop idrijski, je vložiti službenim potom do 15. junija t. l. pri ravnateljstvu mestne nižje realke v Idriji.

Mestno županstvo v Idriji, dne 1. maja 1903.

Št. 793.

Na četverorazrednici v Žužemberku je razpisano mesto učitelja s postavnimi dohodki v stalno oziroma začasno nameščenje.

Prošnje je vlagati do 20. maja t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

Za to mesto smejo prositi tudi ženske učne moči.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 29. aprila 1903.

Z. 244.

Štajersko.

An der zweiklassigen in der dritten Ortsklasse stehenden Volksschule in St. Andrä ob Heiligenstein kommt die Lehrerstelle zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung.

Bewerber, bezw. Bewerberinnen um diese Stelle wollen ihre mit dem Reife- eventuell auch mit dem Lehrbefähigungszeugnisse und dem Heimatscheine belegten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis 10. Juni 1903 an den Ortsschulrat in St. Andrä ob Heiligenstein, Post Wöllan, leiten.

Bezirksschulrat Schönstein, am 25. April 1903.

Der Vorsitzende: Čapek.

Spomini na Zagreb.

(Konec.)

V.

Tekom popoldneva sva si ogledala v prijetni družbi najinih ciceronov še zavod za slepe otroke in gluhonemnico, o katerih inštitutih hočem prilično razpravljati, ter nekaj drugih važnejših stavb. Bila sva tudi v poslopju dolnjegrajske gimnazije in realke. V vestibulu poslopja vidimo mnoge, velike kipe, predstavljajoče bajeslovne osebe iz grške in rimske zgodovine. Ti kipi so izvedeni jako natančno in res krasno. Vredni so, da si jih vsakdo ogleda! Skozi to prostorno vežo prideš v velendobno in povsem moderno urejeno telovadnico. Take še nisem videl, saj je pa tudi po mnenju strokovnjakov ena najlepših v vsi monarhiji. Urejena po najnovejšem švedskem sistemu je bila otvorjena leta 1895. Ona rabi za telovadbo gimnaziji, realki, učiteljišču in vsem drugim bližnjim zavodom. Ko smo bili v nji, so ravno telovadili dijaki 1. gimnazijskega razreda. Učitelj telovadbe nas jo preprijazno sprejel ter nam razkazoval nekatera orodja in druge pripomočke. Predstavil naju je učencem, češ, imamo dva gosta slovenska učitelja, in jih je pozval, naj naredijo nekaj redovnih vaj. Poveljeval je čvrsto, in kaj lepo so izvršili telovadci dana povelja. Telovadili so izvrstno, in posebno je meni ugajal krepek in doneč hrvaški poveljni jezik. Za gimnastično dvorano je obširen, s peskom nasut prostor, kjer telovadijo v toplejši letni dobi.

Šetali smo se še nekoliko po mestu in se dali po „vzpenjači“ zavleči v gornji del mesta, ki je zgodovinsko

veleznamenit. Od tod nas je pot peljala po tesnih stolbah, znanih iz Šenoine povesti „Zlatarjevo zlato“, proti stolni cerkvi. Krasna stavba!

Prišedši iz te velike božje hiše, smo imeli priliko spoznati in govoriti z našim slovenskim rojakom in pisateljem Jankom Barletom.

Kam pa sedaj? V okolico! Ker „Maksimir“ v tem poznem jesenskem času nima več tistih mičnosti in lepote kakor v poletju, nismo šli vanj, ampak ubrali smo pot na pokopališče.

To je precej oddaljeno od mesta, pa vendar ti ne bo žal, da si ga ogledaš! Raznovrstni spomeniki, zeleni nasadi in drevoredi ter popolna tihota in mir vplivata pomirljivo na tvoje po velikomestnem hrupu razdražene živce.

Zagrebska tovariša sta naju vodila h grobovom raznih hrvaških slovstvenikov in rodoljubov ter nama marsikaj zanimivega pravila iz življenja teh uglednih mož. Tudi naših slovenskih rojakov počiva precej na tem groblju. Najslavnejše osebe pa so pod umetno izvedenimi arkadami položene k počitku.

Bila je že noč, ko smo dospeli nazaj v mesto. V gostilnici pri „Frankopanu“ nas je pričakovalo že več kolegov, ki so zvedeli, da sva dva slovenska tovariša v Zagrebu. V tej prijetni družbi sem se čutil nekako domačega. Razpravljali smo razna stanovska vprašanja, govorili o skupnih naših težnjah ter se navduševali zanje. Ko sem jim pravil, da bo letos „Zaveza“ najbrž zborovala v Brežicah, od koder polemimo v kraljevi Zagreb, so to novico sprejeli z odkrito radostjo.

Delovali bodo na to, da pride mnogo hrvaških kolegov v Brežice in da nam bo bivanje v Zagrebu prijetno in veselo.

Kazalci na uri so kazali že precej čez polnoč, ko smo se pred Lieboldovim hotelom, kjer sva prenočevala, poslovili presrečno in bratski.

Drugo jutro pa naju je odnesel železni konj — bicikelj iz lepega zagrebskega mesta, kjer sva našla topla srca in nepričakovano kolegijalnost — v najino domovino na zeleno Štajersko.

Končujem. V kratkih črticah sem orisal nekaj najvažnejših zavodov, katere posetiti sem imel priliko. Zahvaljujem se tem potom zagrebskim kolegom za veselo družbo in za uposlane mi podatke. —

Ti pa, cenjena tovarišica in dragi tovariš, sta spoznala iz teh skromnih vrstic, kaj vse zmore stanovska zavest in požrtvovalnost. Lepe reči posedujejo naši kolegi onkraj Sotle; pa to še ni vse, kar sem navedel v tem spisu, oni imajo še več, o čemer hočem svojedobno še poročati.

Svetujem pa vsakomur, ki se misli udeležiti „Zavezinega“ zborovanja v Brežicah o letošnjih Binkoštih, naj ne zamudi izredne prilike ter pohiti v Zagreb. Žal mu ne bo nikdar. — Veselilo me bo, če te črtice osrčijo tega ali onega, da si ogleda Zagreb in tam poseti iste zavode, ki so za učiteljstvo najbolj zanimivi.

Ko nas pa o Binkoštih sprejme „Učiteljski dom“ v svoje prostore, takrat naj bi tudi mi Slovenci se navdušili za tako stanovsko delovanje kot ga imajo Hrvati. In ne samo lepodoneče besede ampak tudi dejanja naj sledijo navdušenju!

Ig. Šijanec.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petič-vrst. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.